

SOCIALT BOKSLUT

**ETT VÄGLEDNINGSMATERIAL
FÖR ATT SYNLIGGÖRA FÖRENINGENS SOCIALA VÄRDEN**

INNEHÅLL:

Social redovisning - en väg till socialt bokslut	sidan 3
Föreningslivets sociala värde	sidan 5
Hur går föreningen tillväga?	sidan 7
Vilken är föreningens värdegrund?	sidan 9
Social kontoplan	sidan 10
Social inventering	sidan 12
Social budget	sidan 14
Mätmetoder	sidan 15
Verifikationer	sidan 16
Socialt bokslut	sidan 17
Revision	sidan 18
Årsmötet	sidan 18

Redaktör: Hanna Pettersson

Ansvärlig utgivare: Ivar Scotte

ivar.scotte@mip.org.se

Grafisk formgivning: Magnus Wennerhag

Bilder: MISO MIP och Babak Payandeh

Tryck: Profiltryckeriet

HISO - Handikappidrottens
Samarbetsorganisation i Malmö

MISO - Malmö Idrottsföreningars
Samorganisation

MIP - Malmö Ideella föreningars
Paraplyorganisation

Malmö stad

Förord

Föreningslivets betydelse för Malmö har dokumenterats på många sätt. Att ett vitalt föreningsliv kan skapa demokratiska resurser, integration och folkhälsa är välkänt, och de flesta är också överens om att föreningslivet därför behövs i en stad som Malmö.

Bredden och aktivitetsgraden hos Malmös ideella föreningar framgår årligen av fritidsförvaltningens statistik. Men de viktigaste värdena som skapas i föreningslivet är osynliga både i medlems- och aktivitetsiffror och i ekonomiska bokslut. Med detta material vill vi ge Malmös föreningar ett redskap för att göra dem synliga. Tack vare Fritidsnämndens visionsarbete har vi fått möjlighet att försöka göra ett hjälpmedel för en svår men viktig uppgift: att värdesätta kvalitet. Vägledningmaterialet Socialt bokslut ingår i en serie arbetsmaterial som utformats för att bidra till utveckling av föreningslivets sociala dimension. Tongivande i arbetet med detta material har varit paraplyorganisationerna MISO, MIP och HISO tillsammans med Fritidsförvaltningen.

Ideella föreningar existerar många gånger genom osynliga drivkrafter som inte är ekonomiska och skapar därför värden som inte kan mätas i pengar. Med detta vägledningmaterial för social redovisning vill vi hjälpa till att konkretisera dessa värden för föreningarna själva, så att föreningars samhällsliga värde kan bli tydligt också för omvärlden. Vi anser att socialt bokslut behövs i vår alltmer komplexa samhällssituation, där vikten av ett föreningsliv i utveckling blir större och större.

Malmö december 2004

Linda Attin	<i>MISO/MIP</i>
Jan Bengtsson	<i>HISO</i>
Kjell Arne Göransson	<i>Fritidsförvaltningen</i>
Ingemar Holm	<i>Folkuniversitetet</i>
Börje Johansson	<i>Örestads Ryttaresällskap</i>
Gert Korths-Aspegren	<i>Skånes Fotbollförbund</i>
Håkan Larsson	<i>Unga Örnar</i>
Johan R Norberg	<i>Malmö högskola</i>
Cornelia Røjner	<i>Aktiv Ungdom</i>
Ivar Scotte	<i>MISO/MIP</i>

Socialt bokslut finns tillgängligt kostnadsfritt på hemsidorna
www.mip.org.se eller www.miso.se

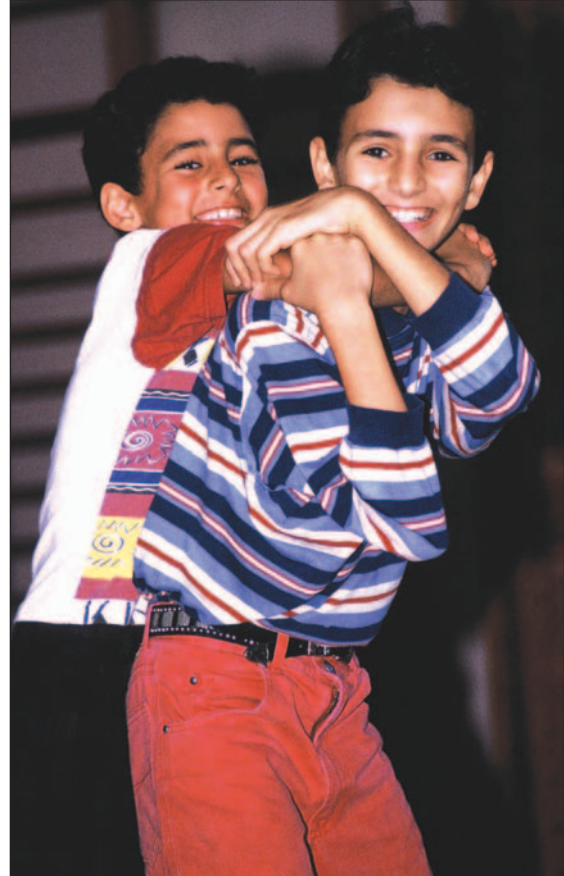
Social redovisning - en väg till socialt bokslut

I ideella föreningar skapas dagligen gemenskap, möten och personlig utveckling. Föreningssektorn har alltså stor betydelse både för individer, för olika grupper och för samhället i stort. Syftet med detta material är att ge föreningar redskap för att synliggöra och fundera över de sociala värden som uppstår i verksamheten.

Med detta vägledningsmaterial vill vi ge er en metod för att upptäcka bra saker med er förening, som du kanske inte alltid tänker på i arbetet med den dagliga verksamheten. Metoden ska också vara ett redskap för att utveckla er förening.

Social redovisning bygger till sina former på ekonomisk redovisning. Som aktiv i en ideell förening har du varje år möjlighet att läsa av er förenings ekonomiska läge. Du kan jämföra budget med resultaträkning och se hur väl föreningen har lyckats uppfylla sina ekonomiska mål, liksom vilket utrymme som finns för nya satsningar. Men i en ekonomisk redovisning är de flesta av de värden som skapas i ideella föreningar osynliga.

I det ekonomiska bokslutet framgår nämligen inte hur föreningen har lyckats med till exempel den nya ungdomssatsningen eller hur det har gått med jämställdheten - annat än möjligen grovt översatt till siffror. Det behovet kan däremot ett socialt bokslut fylla. Föreningens medlemmar ska få tillfälle att fundera över vad verksamheten betyder både för de engagerade och för samhället. En av de mest uppenbara fördelarna med detta är att det blir lättare för föreningen att förbättra sin verksamhet. Ni får anled-

ning att tillsammans fundera över hur verksamheten fungerar och över hur ni vill ha den.

Social redovisning kan i vissa avseenden likna kvalitetsarbete inom föreningar. Social redovisning handlar dock mer om en strävan av att dokumentera verksamhetens "själ".

Social ekonomi

Utvecklingen av redskap för social redovisning i föreningar kan sägas hänga ihop med termen social ekonomi.

Till sektorn för social ekonomi räknas organiserade verksamheter som primärt har samhällliga ändamål, som bygger på demokratiska värderingar och som är organisatoriskt fristående från den offentliga sektorn. Dessa sociala och ekonomiska verksamheter bedrivs

huvudsakligen i föreningar, kooperativ, stiftelser och liknande sammanslutningar.

Verksamheter inom den sociala ekonomin har allmännyttan eller medlemsnyttan, inte vinstintresse, som främsta drivkraft.

Social redovisning är däremot en beteckning för en process där sociala värden och förbättringar av dessa bokförs.

Vi har tänkt oss socialt bokslut inom ideella föreningar som en process i två steg. Vi föreslår att ni först gör en social inventering, där ni kartlägger föreningens sociala tillgångar och möjligen även dess sociala svagheter. Hur ser läget ut just nu?

Den sociala inventeringen blir sedan en bas för det andra steget, som går ut på att göra en social budget, med konkreta sociala mål, som så småningom följs av det sociala bokslutet. Denna del handlar alltså om att förbättra de sociala värdena inom föreningen. Tanken är att socialt bokslut ska göras varje år, så att social redovisning blir en integrerad del av verksamheten.

Social redovisning är en metod som har funnits sedan 1970-talet. Den har på senare år spritt sig alltmer över Europa. På vissa håll har man kommit långt i arbetet med social redovisning, exempelvis i Skottland. Det här materialet är utformat i Malmö speciellt för att passa föreningslivet i Sverige.

Att jobba med social redovisning

Social bokföring

Det system man använder för att samla in information för dokumentation av verksamheten

Social räkenskapsprocess

Den process där en organisation samlar, analyserar och tolkar beskrivande kvantitativ och kvalitativ information för att redogöra för sin verksamhet

Social inventering

Kartläggning av sociala värden inom föreningen

Social budget

Föreningens sociala mål för ett år

Socialt bokslut

En verifierad och granskad redovisning av de sociala mål som uppnåtts under ett år

Social berättelse

Kommentarer och analyser kring bokslutet

Social redovisning

Hela den process som består av alla eller några ovanstående delar

Föreningslivets sociala värde

Föreningslivet har länge varit en viktig del av det svenska samhället. Det "Folkrörelse-Sverige" som byggdes upp under början av 1900-talet ses som en grundbult i demokratins framväxt. De folkrörelser vi förknippar med den tiden brukar ofta anses ha sett sina glansdagar. Men folkrörelsetanken är inte död. Tvärtom är föreningslivet fortfarande i högsta grad levande, men i ständig förändring. Det finns anledning att fråga sig vilka nya möjligheter dagens föreningsliv ger. Kanske kan det till exempel ge mer utrymme för olikheter än 1900-talets föreningsliv?

Dagens föreningsliv står inför en rad utmaningar. Sveriges föreningsliv dominerades tidigare starkt av folkrörelsebaserade idéorganisationer, som politiska och religiösa föreningar och nykterhetsorganisationer. Idag ser vi en tillbakagång för den typen av rörelser, samtidigt som medborgarnas fritidsaktiviteter blivit mer "individuella och livsstilsorienterade" (SCB 2003). Människor har fler alternativ och väljer förmodligen bort ett föreningsengagemang som inte ger dem tillräckligt mycket. En viktig utmaning för föreningslivet är alltså att skapa en verksamhet som står sig i konkurrensen med en mängd andra. En annan är att åstadkomma ett socialt sammanhang som kan fungera bra även om medlemmar ofta byts ut.

Drygt 90 procent av Sveriges vuxna befolkning är medlemmar i någon förening. Föreningslivet har stor betydelse för ungdomars fritid. Bland 7-12-åringar, som är den mest föreningsaktiva ungdomsgruppen i Malmö, hade varje person enligt fritidsförvaltningens register i genomsnitt 1,7 föreningsmedlemskap var, år 2003. Detta innebär att de flesta i denna åldersgrupp som är medlemmar i någon förening, är medlemmar i flera. Säkert är föreningslivet för många ungdomar ett minst lika viktigt socialt sammanhang som skolan.

Föreningslivet skapar många sociala värden. Vissa är uppenbara för den som sysslar med den dagliga verksamheten, medan andra riskerar att vara osynliga på kort sikt.

DEMOKRATISKOLA

Föreningsengagemang kan ge demokratisk träning. Genom att delta i de demokratiska processerna i en

förening tränas man för ett liv som aktiv medborgare - både genom att man konkret praktiserar demokratins spelregler och genom att man får självförtroende att ställa krav och lär sig samarbeta med andra. Därmed får man redskap för att kunna påverka.

SOCIALT KAPITAL

Forskning har visat att ett vitalt föreningsliv är viktigt för samhället i stort. Det mest välkända exemplet är den amerikanske statsvetaren Robert D. Putnams studie av en decentraliseringsreform i Italien, som visade att regioner med ett utbrett föreningsliv kännetecknades av en medborgaranda och ett socialt kapital som stärkte demokratins funktionssätt.

INTEGRATION

Föreningslivet kan föra samman människor med olika bakgrunder, livsvillkor, ålder och förutsättningar. Det kan medföra större förståelse för hur samhället fungerar och för människors olika situationer. Även detta gynnar en demokratisk utveckling. Malmö är en socialt segregerad stad, vilket riskerar att återspeglas i föreningslivet i de fall där föreningarna är knutna till geografiska områden. Å andra sidan förstärker segre-

gationen i Malmö behovet av ett föreningsliv som sammanför olika grupper.

Det kan vara lätt att bli blind för snedfördelningen i den egna föreningen om allt är "som det alltid har varit". Statistik från fritidsförvaltningen visar att flickorna är överlägset fler än pojkarna inom föreningar som sysslar med kulturverksamhet (dans, musik, teater och liknande). Inom idrottsföreningarna som grupp är förhållandet det motsatta. Att traditionella könsmonster påverkar fritidsverksamheten på det här sättet kan hindra ungdomar från att upptäcka förmågor och intressen som hade kunnat ge dem mycket. En viktig utmaning kan vara att fundera över hur det ska undvikas, så att alla känner sig lika välkomna.

FOLKHÄLSA

Både fysisk och psykisk ohälsa är idag växande samhällsproblem. Här kan föreningslivet spela en avgörande roll. Genom föreningsengagemang kan människor få en känsla av sammanhang, och fantasin och den skapande förmågan kan uppmuntras och utvecklas.

Idrottsrörelsen har en speciell ställning när det gäller folkhälsovård. Den kan tyckas viktigare än någonsin när allt fler larm kommer om försämrade

motionsvanor, inte minst bland barn och unga. Fysisk hälsa främjar dessutom psykiskt välmående. Men det är inte bara fysisk aktivitet som har betydelse för folkhälsan. Även den sociala gemenskap och kreativitet som kan uppstå genom föreningsengagemang kan få oss att må bra.

IDEELLT ARBETE

När föreningssektorn syns som en utgiftspost i den kommunala budgeten, är det lätt att glömma bort den mängd arbete som utförs helt gratis av engagerade inom ideella föreningar. Bidragsgivarna får alltså tillbaka mycket mer än de betalar för - både i form av utfört ideellt arbete och i form av till exempel de effekter som beskrivs ovan.

PERSONLIG UTVECKLING

Föreningslivets sociala värde kan vara enormt på ett personligt plan för dem som är engagerade i det. Genom att vara aktiv i en förening kan man få ett viktigt socialt sammanhang och utveckla sina färdigheter inom något man är intresserad av. Det här kan vara till nytta för individen (och, i förlängningen, samhället) på många områden, inte minst i yrkeslivet.

Hur går man tillväga?

Social redovisning ska vara utvecklande för just er förening. Det är inte avsett att vara ett i raden av trist men nödvändigt pappersarbete som måste avverkas vid årets slut. Därför är det viktigt att ni själva väljer de sociala mål ni vill uppnå. Vi försöker här ge ett förslag till struktur för arbetet med social redovisning. Det behöver dock inte följas till punkt och pricka.

Första steget i den sociala bokslutsprocessen är att utse en grupp som ska jobba med social redovisning. Välj personer som är intresserade av de här frågorna och som ni tror kan ha bra idéer! Åtminstone en person från den sociala bokslutsgruppen bör finnas med i styrelsen, så om ingen i gruppen redan ingår i styrelsen finns det anledning att adjungera en av gruppmedlemmarna.

Andra steget är att synliggöra de sociala mål som redan finns i föreningen, se exempel på sidan 14. Utifrån det kan ni sedan göra upp en social kontoplan, med konton som motsvarar de områden där er förening har viktiga sociala resurser och/eller kan ha sociala mål. Därefter går det att göra en social inventering, med andra ord en summering av er förenings viktiga sociala tillgångar. Ni väljer själva om ni vill göra en social inventering, och i så fall hur detaljerad den ska vara. En inventering kan för övrigt också göras vid flera tillfällen, eller när föreningen redan jobbat med social redovisning ett tag.

Nästa steg är att sätta igång med den löpande sociala redovisningen. Börja med att göra en social budget, med sociala mål som föreningen ska jobba för under ett år. En bra modell kan vara att göra den sociala budgeten till en del av föreningens verksamhetsplan. Budgeten kan sägas vara en konkretisering eller en vidareutveckling av verksamhetsplanen. Presentera förslaget för årsmötet, som ska fastställa föreningens sociala budget.

Så småningom är det dags att sammanställa bokslutet, som först ska granskas av revisorerna och sedan presenteras på årsmötet. Om den sociala budgeten infogats i verksamhetsplanen, blir det sociala bokslutet en del av verksamhetsberättelsen.

När årsmötet har fastställt ett bokslut kan också en ny social budget fastställas. Gruppen för socialt bokslut kan lämpligen formulera ett förslag till ny budget, med hjälp av de lärdomar som bokslutet ger.

Detta material är uppbyggt efter stegen i den sociala bokslutsprocessen, med början i "jakten" på föreningens värdegrund. För varje punkt finns tips och anvisningar. Dessutom finns exempel, som dels ska fungera som inspiration och dels belysa hur metoden fungerar. Det finns också formulär som kan kopieras eller användas som grund för egna dokument. Men låt er inte begränsas av de exempel som tas upp här.

År 1

-
- Utse en social redovisningsgrupp
  - Adjungera (vid behov) en gruppmedlem i styrelsen
  - Identifiera föreningens värdegrund
  - Gör upp en social kontoplan
  - Gör en social inventering
  - Formulera sociala mål
  - Gör en social budget
- Fastställ den sociala budgeten på årsmötet

År 2 och framåt

-
- Fastställ den sociala budgeten på årsmötet
  - Utse en social redovisningsgrupp
  - Adjungera (vid behov) en gruppmedlem i styrelsen
  - Följ upp budgetmålen och gör sociala verifikat
  - Gör socialt bokslut
  - Låt revisorerna granska sammanställningen
  - Gör ett förslag till ny social budget
  - Behandla bokslutet på årsmötet
  - Fastställ social budget på årsmötet

Vilken är er värdegrund?

Många föreningar har en skriven värdegrund, ofta i stadgarna eller i något annat dokument som beskriver syftet med föreningens verksamhet. Men oavsett om en formell värdegrund existerar eller inte, finns det säkert grundläggande sociala mål med er förenings verksamhet. Själva formen ideell förening signalerar faktiskt vissa sociala värden, då den bygger på verksamhet utan primärt vinstintresse.

Början på den sociala bokslutsprocessen är att fundera över hur er förenings värdegrund ser ut och hur den kan vidareutvecklas. Föreningens värdegrund är grunden för att kunna formulera sociala mål.

Ett sätt att försöka spåra värdegrunden kan vara att titta på de senaste verksamhetsplanerna. De verksamhetsplaner som görs inom Malmös föreningar ser väldigt olika ut. Ibland formuleras många uttalade sociala mål, och ibland handlar verksamhetsplanen uteslutande om aktivitetsplanering. Om ni inte hittar

några övergripande sociala mål i verksamhetsplanerna kan det vara en bra idé att titta på ett antal protokoll. Om föreningen har ett motto eller en slogan kan också detta ge ledtrådar om värdegrunden. Men om ni upptäcker att er förening bara har formulerat aktivitetsmål, kan ni till exempel börja med att fråga er: har vi tänkt på att verksamheten ska vara rolig? Kanske arbetar föreningen hela tiden för ett antal sociala mål, som ses som självklara eller inte uttalas.

Bli inte oroliga om det här ledet i processen skapar diskussion, för då har ni kommit långt!

Värdegrund

De positiva övergripande värderingar som utgör basen för föreningens verksamhet

Social kontoplan

Funderingarna kring värdegrunden ska alltså vara utgångspunkten för att så småningom formulera sociala mål. I detta material finns en mall för social kontoplan. Förebilden är den ekonomiska kontoplanen, som man brukar utgå från i ekonomiskt redovisningsarbete. Den föreslagna sociala kontoplanen behöver inte följas av varje förening, utan är till för att ge en struktur åt arbetet med socialt bokslut. De kon-

ton som finns med är avsedda som förslag. Varje förening kan både stryka och lägga till konton, precis som i ekonomiska kontoplaner. Rubrikerna på de olika kontogrupperna ger en uppfattning om vilka områden ett socialt bokslut ska kunna täcka in. Ta med konton där ni tror att er förening har, borde ha, eller skulle kunna ha, sociala mål.

Mall för social kontoplan

GEMENSKAP

Verksamhetsplats

Trivsel

Trygghet

Miljö

Gruppdynamik

Kamratskap

DELAKTIGHET

Könsrepresentation bland förtroendevalda

Åldersrepresentation bland förtroendevalda

Etnisk mångfald bland förtroendevalda

Medlemsinflytande

Arbetsfördelning

ÖPPENHET

Medlemsvärning

Öppenhet för underrepresenterade grupper

Tillgänglighet för funktionshindrade

SOCIALA UTVECKLINGSRESURSER

Engagemang

Kunskap

Ledarkompetens

Bredd på kompetenser

Fysiska hälsoeffekter

Psykiska hälsoeffekter

Demokratisk fostran

Om mallen för social kontoplan

GEMENSKAP

Under rubriken Gemenskap finns konton där ni kan mäta och öka de direkta sociala värden som skapas inom ideella föreningar.

Det handlar helt enkelt om både praktiskt och mer abstrakt välbefinnande i verksamheten. Om de rent konkreta förutsättningarna för sociala värden, som bra miljö och trygghetstänkande, och om hur verksamheten fungerar socialt.

Verksamhetsplats: kontot berör den miljö där ni bedriver er verksamhet. Hur ser lokalerna ut? Saknas utrustning som skulle göra verksamheten bättre, eller behövs bara några enkla åtgärder som gör lokalerna trevligare? Används lokalerna på bästa tänkbara sätt?

Är verksamhetsmiljön, bortsett från lokalerna, trivsam och funktionsenlig?

Trivsel: hur rolig är verksamheten för de inblandade? Vad gör ni för att få alla att trivas, och finns det något ni kan göra bättre?

Trygghet: är föreningen en plats för att känna trygghet och säkerhet? Vad kan ni göra för att bli bättre på att tillgodose det här behovet?

Gruppdynamik: på detta konto ska mätas hur grupper fungerar, till exempel hur konflikter hanteras och om det sociala samspelet ger utrymme för olika viljor och idéer.

Kamratskap: är ett värde som föreningslivet anses vara bra på att skapa. Hur ser det ut i er förening? Behöver något göras för att gynna kamratskapen?

DELAKTIGHET

Kontogruppen Delaktighet är tänkt att mäta allas rätt att påverka föreningen och verksamheten. Här finns till exempel utrymme för att fundera över om några medlemsgrupper har svårare än andra att få inflytande. Men det handlar också om hur föreningen överhuvudtaget fungerar demokratiskt.

Könsrepresentation bland förtroendevalda: hur ser könsfördelningen ut på era beslutande poster, jämfört med bland medlemmarna? Har ni den fördelning ni vill ha?

Etnisk mångfald bland förtroendevalda: hur ser den etniska mångfalden ut på de beslutande posterna, jämfört med i föreningen i stort? Vad kan behöva göras?

Åldersrepresentation bland förtroendevalda: hur väl återspeglas föreningens åldersstruktur bland de förtroendevalda?

Medlemsinflytande: hur stor är den enskilda medlemmens inflytande på verksamhetens olika delar? Hur främjar era verksamhetsformer inflytande för alla? Kan ni hitta nya modeller som ökar medlemsinflytandet?

Arbetsfördelning: de ideellt arbetande i en förening drar ofta ett tungt lass. Fördelar ni arbetet på ett bra sätt? Finns det några som gör för mycket, och finns det resurser som ni inte använder tillräckligt?

ÖPPENHET

Under denna rubrik finns konton där föreningens öppenhet för nya medlemmar kan mätas. Det kan handla både om metoder för att locka nya människor, och om att ifrågasätta "konservativa" attityder och undanröja praktiska hinder för nya medlemsgrupper.

Medlemsvärning: hur bra är ni på att värva medlemmar? Behöver ni nya strategier, eller vill ni utveckla dem som finns?

Öppenhet för underrepresenterade grupper: hur öppna är ni för nya medlemsgrupper som inte motsvarar det som kanske varit typiskt i föreningen?

Tillgänglighet för funktionshindrade: det kan finnas mycket konkreta hinder för att engagera sig i en förening, till exempel för den som är funktionshindrad. Hindren kan vara av fysisk natur, men kan också handla om kunskap och attityder. Hur väl anpassad är er verksamhet för personer med olika typer av funktionshinder? Behöver ni göra något för att öka tillgängligheten och kunskapen?

SOCIALA UTVECKLINGSRESURSER

Kontogruppen Sociala utvecklingsresurser ska ge tillfälle att vidareutveckla föreningens sociala resurser.

Engagemang: ideella föreningar rymmer stor kraft genom det engagemang människor frivilligt bidrar med. Här kan ni försöka "mäta" det engagemang som finns i föreningen och fråga er hur ni ska öka eller ta bättre tillvara på det.

Kunskap: detta konto kan användas för att kartlägga den stora kunskap som finns i de flesta föreningar, om till exempel området för verksamheten. Hur kan ni bli bättre på att förmedla, utbyta och använda kunskap?

Ledarkompetens: vilken kompetens har föreningens ledare? Behövs mer utbildning?

Bredd på kompetenser: i många föreningar finns ett mycket brett spektrum av kompetenser. Detta konto är till för att synliggöra den mängd kunskaper som finns i föreningen, men också för att ställa frågan om ni behöver nya eller förbättrade kompetenser.

Fysiska hälsoeffekter: vad medför er verksamhet för medlemmarnas fysiska hälsa? Kan ni förbättra er på den här punkten?

Psykiska hälsoeffekter: hur bidrar er verksamhet till psykiskt välbefinnande för medlemmarna? Vilka mål har ni?

Demokratisk fostran: är er förening en "demokratiskola"? Hur vill ni som har unga medlemmar uppmuntra dem att lära sig ställa krav och samarbeta demokratiskt med andra?

Social inventering

När ni har en fastställd kontoplan, har ni gjort en första bedömning av var de viktiga sociala värdena finns i er verksamhet. Ni kan nu göra en social inventering, där ni får en bild av de sociala tillgångar föreningen sitter inne med. Det kan dels skapa medvetenhet om föreningens sociala värde, dels ge er idéer om vad ni senare kan jobba vidare med.

Titta på de konton ni har valt ut och fundera över vilka sociala resurser ni har på varje konto. Läs avsnittet om mätmetoder (sidan 15) för att få idéer om hur resurserna ska dokumenteras. Eftersom inventeringen är av en så övergripande karaktär kan det ofta vara lämpligt att mäta resurserna på ett konto med hjälp av flera olika metoder. Ni väljer själva hur noggrant ni vill undersöka de sociala resurserna, men för att den sociala inventeringen ska ha ett värde, kan det vara bra att åtminstone motivera valen av föreningens sociala resurser.

Sammanställ era mätningar av de sociala resurserna och presentera dem för hela föreningen, till exempel på ett medlemsmöte eller årsmöte. Den sociala inventeringen blir naturligtvis ett dokument som är mycket viktigt vid kontakter med utomstående intressenter. Dessutom är den en viktig grund för kommande sociala budgetar.

Exempel på hur poster i en social inventering kan se ut

DANSFÖRENING

- *Konto*

Trivsel

- *Mätmetoder*

Enkäter till medlemmarna, samtal

- *Resurser*

Nästan alla medlemmar upplever verksamheten som mycket lustfylld. Det finns olika åsikter bland medlemmarna om vad som är roligast. Både i enkäterna och vid samtal har det framkommit att vissa upp-

skattar den fria dansen mest, medan andra framförallt vill bli mer skickliga, förbättra sin teknik och lära sig nya moment. Alla är överens om att båda delarna är nödvändiga, även om det finns olika åsikter om vad som bör utökas. Vi är väldigt nöjda med att vår verksamhet är bred och innehåller båda dessa delar.

Dessutom finns en stor enighet om att stämningen på träningspassen är mycket god, även om det har funnits konflikter i vissa grupper.

IDROTTSFÖRENING

- *Konto*

Medlemsvärkning

- *Mätmetoder*

Protokoll, medlemsstatistik

- *Resurser*

Vi är mycket bra på att locka till oss nya medlemmar. Det beror dels på att vår lokal ligger så centralt i ett

bostadsområde, vilket gör att vår verksamhet syns. Det beror också på att vår verksamhet har ett gott renommé och att våra medlemmar gör att deras kompisar blir intresserade av föreningen. Det här sammantaget har gjort att vår förening är bra på integration, då vi har en stor mångfald bland medlemmarna i fråga om ålder, kön och etnisk bakgrund.

POLITISK FÖRENING

- *Konto*

Engagemang

- *Mätmetoder*

Aktivitetsstatistik, samtal

- *Resurser*

I vår verksamhet finns ett enormt engagemang. Det framgår inte minst av våra aktiviteter - ett möte i veckan, med uppehåll på sommaren, och en rad aktiviteter såsom kurser, kongresser m.m. Det är engagemanget

som har fått medlemmarna att gå med i vår förening, vilket vi redan känner till. Det framgår också av samtalen. Våra olika utskott och temamöten gör att de flesta tycker att de kan få utlopp för sitt engagemang både på ett allmänt plan och i specifika frågor. Vid samtalen med medlemmarna har vi också fått nya idéer på hur vi ska ta tillvara engagemanget. Till exempel har vi pratat om några nya ämnen för studiecirk- lar.

Social budget

När ni har gjort upp en kontoplan, och kanske även funderat över er förenings sociala tillgångar, är det dags att formulera de direkta sociala målen. Ni ska nu hitta tidsbestämda mål utifrån de värden som är centrala för er förening och på områden där ni känner att ni kan bli bättre.

Som tidigare nämnts är det upp till varje förening att bestämma vilka de sociala målsättningarna ska vara. Detta är en viktig del av bokslutsprocessen. Målen ska vara mätbara, eftersom de ska kunna följas upp i den sociala budgeten. Det behöver inte alls betyda att de kan läsas av med hjälp av siffror, men bestäm från början vilken mätmetod ni ska använda. I vissa fall är målen påtagliga och resultaten lätta att avläsa. I andra fall kan enkäter till föreningens medlemmar vara den bästa mätmetoden.

Nedan finns en rad exempel på sociala mål, som vi hämtat från några Malmöföreningars verksamhetsplaner.

- *Främja och delta i aktiviteter mot rasismen*
- *Främja jämställdhet*
- *Intensifiera arbetet med integration av nya grupper*
- *Satsa på en breddning av det ideella arbetet*
- *Sprida kunskap om, och öka respekten för, vår idrott*
- *Verka för fler sociala medlemsaktiviteter, även alternativa verksamheter*
- *Verka för att fler ungdomar ska bli aktiva inom vår idrott*
- *Främja integrationen i samhället*
- *Skapa sportslig anda hos medlemmar och ungdomar*

Det här är naturligtvis bra exempel på sociala mål. Flera är också väldigt ambitiösa. Här kommer några fingerade konkretiseringar:

INTENSIFIERA ARBETET MED INTEGRATION AV NYA GRUPPER

Denna idrottsförening redovisar att de redan bedrivit lyckat integrationsarbete på två områden, nämligen gentemot muslimska kvinnor och funktionshindrade ungdomar. Nu vill de vända sig till fler grupper.

• *Konto*

Öppenhet för underrepresenterade grupper.

• *Mål*

I år ska vi starta en seniorgrupp, för att fler äldre ska bli delaktiga i vår verksamhet.

• *Mätmetod*

Aktivitetsstatistik

SKAPA SPORTSLIG ANDA HOS MEDLEMMAR OCH UNGDOMAR

Idrottsförening

• *Konto*

Kamratskap

• *Mål*

Under 2004 ska vi bjuda in en elitspelare inom vår idrott för att tala om vikten av laganda och "Fair play". Vi tror att det kan fungera särskilt bra eftersom personen kommer att ses som en förebild av ungdomarna.

• *Mätmetod*

Protokoll

FRÄMJA JÄMSTÄLLDHET

Kulturförening

• *Konto*

Könsrepresentation bland förtroendevalda

• *Mål*

Andelen kvinnor i styrelsen ska öka i år.

• *Mätmetod*

Protokoll

Om ni har gjort en social inventering och hittat stora sociala resurser på ett visst konto, eller om ni redan har gjort ett socialt bokslut med bra resultat, är det oftast inte så meningsfullt att sätta upp sociala mål som handlar om små ökningar av en viss procentsats. Tänk gärna istället på om ni kan hitta några åtgärder som kanske kan öka ett visst socialt värde på ett radikalt sätt. Har ni däremot upptäckt att ni har problem på en punkt, kan det vara en bra idé att förbättra det stegvis och börja med begränsade mål.

Mätmetoder

Välj mätmetod från fall till fall, utifrån det sociala kontots karaktär och utifrån vad ni kan och vill genomföra. Många gånger kan mätningarna göras genom att titta i protokoll. I andra fall, som när ett konto gäller det sociala samspelet, kan samtal med medlemmar vara den bästa mätmetoden. I sådana situationer kan också reflekterande iakttagelser, utförda av en ledare eller en annan person som känner till gruppen, fungera bra.

Fler modeller för situationer där när de sociala tillgångarna avgörs av medlemmarnas egna, subjektiva upplevelser är handuppräknning på ett möte och enkäter till medlemmarna. När ett ämne riskerar att

vara känsligt eller kräver detaljerade frågor, fungerar det förstnämnda förmodligen inte så bra. I sådana situationer får man välja mellan samtal, reflekterande iakttagelser och enkäter.

EXEMPEL PÅ MÄTMETODER

- *Statistik*
- *Protokoll/minnesanteckningar*
- *Enkät*
- *Samtal/intervjuer*
- *Röstning*
- *Reflekterande iakttagelser*

Tips för den som väljer att göra en enkät

- Fundera först och främst på vilka som ska besvara frågorna. Inom vilken grupp finns de som kan berätta det ni vill veta? Försök göra frågor som dessa personer kommer att förstå. Gör frågorna klara och tydliga, och undvik krångliga formuleringar. Undvik svårtolkade uttryck som "ofta" och "ibland".
- Välj först om ni vill ha öppna eller fasta svarsalternativ.
- Ställ inga ledande frågor! Undvik förutfattat tyckande och värdeladdade ord i frågorna. Ett annat sätt att göra en fråga rak är att undvika negationer i själva frågan.
- Tänk på vilka svar ni vill ha redan när ni gör frågan. Hur kommer frågan att tolkas, och kommer den att ge den typ av svar ni är ute efter? Försök också att ställa frågorna i en lämplig ordning. Känsliga frågor bör placeras sist.
- Fråga om en sak i taget; undvik frågor som försöker täcka in flera områden. Fundera alltid på om en frågeställning kräver mer än ett svar.
- Kan frågan besvaras med siffror eller krävs ord?
- Fasta svarsalternativ ska vara tydliga och precisa. "Bra" och "dåligt" kan vara tydliga alternativ i vissa fall, men ofta fungerar beskrivande svarsalternativ, som inte går att misstolka, bättre. Glöm inte att inkludera svarsalternativet "vet ej", och ge plats för kommentarer efter varje fråga.
- Tänk på hur ni ska bearbeta enkäten redan när ni skapar den. Dela helst in den i olika teman. Märk svarsalternativen med nummer.
- Avsluta med att fråga om den som besvarar enkäten har fler kommentarer, och om det är något ni har glömt att fråga om.
- Testa gärna enkäten på några få personer innan den delas ut.
- Håll reda på hur många som besvarar enkäten. Försök undvika svarsbortfall. Om ni inte lyckas ska bortfallet alltid redovisas och förklaras.

Verifikationer

Uppfyllelsen av de sociala målen redovisas i verifikationer, precis som vid ekonomisk bokföring. Oavsett vilken mätmetod som används måste resultaten samlas ihop för att kunna presenteras i ett bokslut. Om ni avläser era resultat via protokoll, samla ihop de relevanta protokollen och skriv en summerande kommentar. Om ni använder er av iakttagelser - skriv ner dem och era funderingar kring dem. Om ni gör enkäter måste resultaten naturligtvis sammanställas för att några slutsatser ska kunna dras. På konton som handlar om till exempel verksamhetsmiljön kan fotografier eller besiktningssprotokoll utgöra verifikationer.

Dokumentera kontinuerligt hur ni lyckas uppnå era mål. Samla verifikationerna i en pärm för social bokföring, så att de finns samlade inför bokslutet.

Socialt bokslut

När det sociala bokslutet ska sammanställas, utgår man från de mål som formulerats i den sociala budgeten. Målen jämförs sedan med vad man åstadkommit under året, i form av verifikationer. Nu går det att avläsa ett eller flera mönster.

Bokslutet åtföljs lämpligtvis av en social berättelse, vilket är den sociala redovisningens motsvarighet till den ekonomiska berättelse som bifogas ekonomiska bokslut. I den sociala berättelsen kan bokslutsgruppen beskriva de viktigaste resultaten, ge förklaringar och lyfta fram de sociala värden som skapas i föreningen. Om den sociala budgeten ingått i verksamhetsplanen, bör den sociala berättelsen vara en del av verksamhetsberättelsen.

Nedan följer några exempel på sociala bokslutsposter.

EXEMPEL 1

Teaterförening

- *Konto*

Öppenhet för underrepresenterade grupper

- *Mål*

År 2005 ska andelen manliga medlemmar ha ökat från 20% till 40%.

- *Mätmetod*

Kontroll av medlemsregistret.

- *Resultat*

35% av medlemmarna är numera av manligt kön. Vi har låtit manliga ledare informera om föreningens verksamhet på skolor, vilket vi tror är anledningen till att fler pojkar har blivit medlemmar. Att ökningen inte har blivit så stor som vi ville, beror främst på att vi allmänt sett har gjort bra satsningar på att värva medlemmar. Vi har därför även fått fler kvinnliga medlemmar, vilket bara är positivt.

EXEMPEL 2

Fotbollförening

- *Konto*

Arbetsfördelning

- *Mål*

Vi ska öka antalet ideellt arbetande med 10%.

- *Mätmetod*

Kontroll av antalet ideellt arbetande.

- *Resultat*

Antalet ideellt arbetande har ökat med 7%. Vi har rekryterat många nya tränare, vilket har gett verksamheten ett rejält energitillskott. Å andra sidan har tyvärr några av de tidigare ideellt arbetande slutat eller gjort uppehåll. I vissa fall beror det på praktiska omständigheter, som nytt jobb eller flytt, men i några fall misstänker vi att vi belastat ideella ledare för hårt.

EXEMPEL 3

Scoutkår

- *Konto*

Trivsel

- *Mål*

Vi ska rusta upp scoutlokalen under året efter intensiva diskussioner om hur vi vill ha den. Detta för att skapa en bättre miljö och lättare få nya medlemmar att trivas.

- *Mätmetod*

Mötesprotokoll.

- *Resultat*

På ett möte den 14/4 kom vi fram till att lokalens väggar skulle målas om, att en rad gamla dokument och annat "skräp" skulle rensas bort samt att vi skulle skaffa nya blommor och eventuellt andra dekorationer. Vi lyckades få färg och blommor av lokala företag i utbyte mot annonser i vårt scoutblad. Några medlemmar skänkte affischer till väggarna. Den 28/5 ordnade vi en arbetslördag för medlemmar, föräldrar och ledare, där vi städade och målade om. Sedan dess har vi fått många positiva kommentarer om lokalen.

Revision

Revisorerna i en förening har inte bara till uppgift att granska föreningens ekonomi utan skall även följa styrelsens arbete samt hur verksamheten fungerar, så att man inte arbetar emot stadgarna. Att börja jobba med socialt bokslut ger ett utmärkt tillfälle att göra dessa uppgifter tydliga, så att revisorerna inte reduceras till enbart "räknenissar". Revisorerna ska granska det sociala bokslutet, jämföra det med den sociala budgeten och vid behov komma med kritik eller förslag.

Av tradition brukar föreningsrevisorerna sällan jobba på det här sättet. Om ni vill försäkra er om att era revisorer är lika kompetenta att göra en social revision som en ekonomisk, kan det vara en bra idé att anlita någon utomstående för tips och utbildning. Kontakta till exempel en representant för en annan förening, där det finns erfarenhet av sociala bokslut.

En modell för att öka insynen i revisionen, och dessutom göra den bättre, är att ordna ett öppet revisionssammanträde, där såväl medlemmar som utomstående med intresse för föreningen kan närvara.

Årsmötet

På årsmötet får alla föreningsmedlemmar möjlighet att ta ställning till det sociala bokslutet. Bokslutsgruppen bör presentera bokslutet, redogöra för de viktigaste slutsatserna och vara öppna för diskussion och frågor. Därefter är det dags att fastställa bokslutet.

Diskussionen är viktig inte minst för att alla ska få en chans att påverka den nya sociala budgeten, som ska fastställas efter att beslut tagits om det sociala bokslutet. Det är viktigt att få in förslag och synpunk-

ter från olika håll, för att föreningens sociala värde ska kunna bli ännu bättre. På årsmötet kan också en ny grupp för socialt bokslut utses.

Meningen är nämligen att arbetet med socialt bokslut ska bli en självklar del av verksamheten. Den förening som tagit sig igenom det första året har med stor säkerhet klarat av den svåraste delen. Förhoppningsvis har föreningen nu både upptäckt vilka stora sociala resurser föreningen sitter inne med, och hur verksamhetens sociala värde kan öka.